

PLASTYKA

Oceniając umiejętności i wiedzę ucznia, uwzględnia się:

- aktywność ucznia podczas pracy na lekcjach,
- zaangażowanie w realizację zadań,
- wykorzystanie posiadanej wiedzy w praktycznym działaniu,
- znajomość terminologii plastycznej,
- umiejętność analizy dzieła sztuki,
- znajomość zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnej do poszerzania wiedzy i umiejętności z zakresu działań wizualnych,
- uczestnictwo w życiu kulturalnym szkoły i regionu, np. udział w imprezach artystycznych, wystawach.

Ocena celująca – 6

Uczeń wykazuje się pełnym przyswojeniem wiadomości i umiejętności objętych programem oraz ponadprogramową wiedzą z zakresu sztuk plastycznych. Zawsze jest przygotowany do lekcji, czyli posiada konieczne materiały i przybory. Wykazuje duże zaangażowanie w realizację zadań. Zgodnie z tematem, starannie i twórczo wykonuje ćwiczenia plastyczne. Biegle posługuje się różnorodnymi technikami plastycznymi. Aktywnie bierze udział w lekcji: analizuje dzieła sztuk wizualnych, inicjuje dyskusję, kojarzy fakty, wyciąga wnioski. Chętnie, zgodnie i twórczo pracuje w zespole. Często pełni funkcję lidera grupy. Bierze aktywny udział w życiu kulturalnym klasy i szkoły, np. prezentuje swoją twórczość w formie wystaw. Samodzielnie zdobywa wiedzę, korzystając z różnych mediów. Wykonuje zadania i ćwiczenia ponadprogramowe. Chętnie uczestniczy w konkursach plastycznych.

Ocena bardzo dobra – 5

Uczeń wykazuje się pełnym przyswojeniem wiadomości i umiejętności objętych programem. Aktywnie bierze udział w lekcji: dyskutuje, kojarzy fakty, wyciąga wnioski. Zawsze jest przygotowany do lekcji, posiada konieczne materiały i przybory. Wykazuje zaangażowanie w działalność plastyczną, zgodnie z tematem i starannie wykonuje ćwiczenia plastyczne. Sprawnie posługuje się technikami plastycznymi. Zgodnie i twórczo pracuje w zespole. Wykazuje zainteresowanie życiem kulturalnym klasy i szkoły. Samodzielnie zdobywa wiedzę, korzystając z różnych mediów. Wykonuje zadania ponadprogramowe po zachęceniu przez nauczyciela.

Ocena dobra – 4

Uczeń opanował wiadomości i umiejętności objęte programem. Zawsze jest przygotowany do lekcji, posiada konieczne materiały i przybory. Bierze udział w lekcji: stara się uczestniczyć w dyskusji, kojarzy fakty, próbuje wyciągać wnioski. Wykazuje zaangażowanie w działalność plastyczną, stara się wykonać ćwiczenia plastyczne zgodnie z tematem. Zgodnie pracuje w zespole. Wykazuje zainteresowanie życiem kulturalnym klasy i szkoły po zachęce nauczyciela.

Ocena dostateczna – 3

Uczeń opanował wiadomości i umiejętności objęte programem w stopniu podstawowym. Posiada podstawową umiejętność analizy dzieła sztuki: określa temat i elementy języka sztuki. Zgodnie z tematem, ale mało starannie wykonuje ćwiczenia i prace plastyczne, stosując najprostsze techniki i środki plastyczne. Rzadko uczestniczy w lekcji w sposób aktywny i podejmuje próby współpracy w zespole.

Ocena dopuszczająca – 2

Uczeń opanował wiadomości i umiejętności objęte programem w niewielkim zakresie. Wykazuje podstawową umiejętność analizy dzieła sztuki: określa temat i podstawowe elementy języka sztuki. Ćwiczenia oraz prace plastyczne wykonuje rzadko i niestarannie. Nie wykazuje zainteresowania lekcjami plastyki i nie posiada woli poprawy ocen.

Treści nauczania
Funkcje i rola sztuki. Różne definicje sztuki. Zadania sztuki określone w XVI wieku przez Giorgio Vasarięgo. Pojęcie sztuki realistycznej. Zmiany w postrzeganiu sztuki współczesnej i nowoczesnej – XIX, XX, XXI wiek.
Sposoby interpretacji świata w sztuce: realizm, ekspresjonizm, deformacja, synteza, abstrakcjonizm. Podstawowe tematy (przedstawienia) w sztuce: martwa natura, portret (w tym: autoportret, portret zbiorowy), scena rodzajowa, pejzaż (w tym: weduta, marina, nokturn, sztafaż), scena religijna (biblijna), mitologiczna, scena historyczna, batalistyka.
Forma dzieła sztuki jako wygląd zewnętrzny tworzony przez sposób wykonania, czyli technikę i materiał, z którego dzieło powstało, oraz środki wyrazu plastycznego. Podstawowe dziedziny wizualnej twórczości artystycznej: malarstwo, rzeźba, grafika,

rysunek, architektura, fotografia, sztuka użytkowa, sztuka ludowa, forma przestrzenna, instalacja. Elementy struktury wizualnej dzieła: kompozycja, barwa, sposób pokazania przestrzeni, światłocień, linia, walor, kontrast, faktura, bryła.
Forma/struktura wizualna dzieła sztuki. Terminy i pojęcia właściwe dla opisu formy dzieła sztuk plastycznych. Środki wyrazu plastycznego w dziełach sztuki: linia, barwa, kontrast, światłocień, walor, kompozycja, sposób pokazania przestrzeni, bryła, faktura.
Dziedziny kształtujące tradycję kulturową ludzkości: literatura, muzyka, teatr, architektura, sztuki wizualne, współczesne zjawiska w sztuce. Pojęcia: <i>ikonografia, styl epoki, styl artysty</i>. Konteksty dzieł sztuki: kontekst osobisty, historyczny, społeczny, religijny, filozoficzny, artystyczny. Opis, analiza i interpretacja dzieła sztuki.
Sztuka prehistoryczna – czas trwania, malarstwo jaskiniowe, dolmen, kromlech, rzeźba, tematy przedstawień prehistorycznych. Funkcja magiczno-religijna sztuki prehistorycznej. Dzieła: Wenus z Willendorfu, Stonehenge, malowidła naskalne. Sztuka starożytnego Egiptu – położenie geograficzne i czas trwania, funkcja kultowa i propagandowa sztuki starożytnego Egiptu. Architektura: grobowce (mastaby, piramidy), świątynie, rzeźba, hieroglify, relief i malarstwo, kompozycja pasowa, sposób przedstawiania postaci ludzkiej, kanon w sztuce egipskiej. Dzieła: Piramida faraona Cheopsa, Sfinks, popiersie królowej Nefretete, triada faraona Mykerinosa.
Sztuka starożytnej Grecji – położenie geograficzne i czas trwania, filozofia, mitologiczne motywy ikonograficzne. Konteksty religijne (mitologia, politeizm, antropomorfizm) sztuki. Filozofia: estetyka czyli nauka o pięknie. Architektura– świątynie, teatry, elementy konstrukcyjne architektury: trzy porządki, tympanon, fryz, kolumnada. Rzeźba – najważniejsze rzeźby i ich twórcy: <i>Wenus z Milo, Nike z Samotraki, Zeus Fidiasza, Dyskobol</i> Myrona, <i>Doryforos</i> Polikleta– zasada kontrapostu. <i>Grupa Laokoona</i>. Malarstwo wazowe.

Sztuka antycznego Rzymu – położenie geograficzne i czas trwania. Założenia urbanistyczne miast, architektura: amfiteatr, akwedukt, świątynie: Panteon (rotunda, portyk, kolumnada, kopuła z centralnym otworem *oculusem*), budowle użyteczności publicznej, bazylika, pałace, domy mieszkalne. Obiekty architektury i rzeźby wznoszone na cześć zwycięskich władców – łuki triumfalne, kolumny, pomnik konny, rzeźba (portret realistyczny) i relief historyczny. Malarstwo ściennie w Pompejach.

Sztuka średniowiecza – religijny charakter sztuki, edukacyjna funkcja sztuki: „Biblia ubogich”, chrześcijańskie motywy ikonograficzne.

Sztuka romańska – zasięg i czas trwania, architektura: kościoły, klasztory, zamki, funkcje: religijna i obronna, elementy konstrukcji i formy: kompozycja bryły, portal, apsyda, sklepienie kolebkowe i krzyżowe. Rzeźba i malarstwo (freski na ścianach kościołów). Polskie zabytki sztuki romańskiej – Drzwi Gnieźnieńskie, kolegiata w Tumie.

Sztuka gotycka – zasięg i czas trwania, architektura: katedry i zamki (elementy konstrukcji i formy: wertykalizm, sklepienia krzyżowo-żebrowe, łuki przyporowe, szkarpy, łuk ostry, wielkie okna wypełnione witrażami, rozety), katedra Notre-Dame w Paryżu, zamek w Malborku. Rzeźba w służbie architektury (tematyka religijna rzeźby i jej funkcje: „Biblia ubogich”) – ołtarz Wita Stwosza w kościele Mariackim w Krakowie. Freski, malarstwo tablicowe sztuka zdobienia ksiąg, czyli iluminatorstwo, inicjały, miniatury.

Zasięg i czas trwania, geneza nazwy, fascynacja sztuką antyczną, humanizm, antropocentryzm, zmiana pozycji artysty.

Architektura sakralna i świecka (pałace, wille podmiejskie, ratusze, kamienice mieszczańskie, zamki obronne) i jej cechy charakterystyczne (przewaga kierunków horyzontalnych, harmonia form, łuk półkolisty w oknach, arkadach i innych elementach budowli, krużganki). Dzieła: Bazylika św. Piotra w Rzymie, świątynia Tempietto w Rzymie projektu Donato Bramante, Villa Rotonda w Vicenzy projektu Andrei Palladio, przebudowany Zamek królewski na Wawelu w Krakowie.

Rzeźba (architektoniczna – relief na fasadach budynków, we wnętrzach i niezależna od budowli –portrety, popiersia, pomniki konne). Dzieła: *Dawid* autorstwa Donatella, *Pieta*, *Dawid* Michała Anioła.

Malarstwo (motywy ikonografii chrześcijańskiej i mitologicznej, zastosowana perspektywa zbieżna, anatomia, tematy: sceny religijne, portret, sceny mitologiczne, pejzaże towarzyszące portretom i tematami religijnym), malarstwo Leonarda da Vinci, Rafaela Santi, Michała Anioła, Tycjana, Sandro Boticelli. Renesansowe malarstwo niderlandzkie – Pieter Bruegel i Hieronim Bosch, twórczość niemieckiego artysty Albrechta Dürera.

Zasięg i czas trwania, kontekst historyczny – kontrreformacja, mecenat – królowie, książęta, Kościół, bogaci mieszczenie.

Architektura sakralna i świecka (kościóły, rezydencje, pałace i parki) i jej cechy charakterystyczne: reprezentacyjność, dbałość o bogaty wystrój, wszechobecny przepych i monumentalność; klasyczne bryły tworzące jednak nowe, fantazyjne formy, duże okna, balkony, okazałe tarasy, reprezentacyjne schody, architektura ogrodowa: fontanny, kaskady, altany. Budowle: Francesco Borromini, kościół San Carlo w Rzymie, bazylika św. Piotra w Rzymie – ukończenie budowy fasady i kolumnada Berniniego, kościół Il Gesu w Rzymie, pałac w Wersalu pod Paryżem, Pałac króla Jana III Sobieskiego w Wilanowie.

Rzeźba – siła ekspresji, akcentowanie kontrastów, efekty światłocienia, dynamizm osiągany dzięki kierunkom skośnym, diagonalnym i spiralnej formie. Rzeźby wielopostaciowe. Rzeźbiarskie dekoracje kościołów i pałaców, reprezentacyjne nagrobki. Łączenie rzeźby z architekturą, np. fontanny.

Rzeźby Giovanni Lorenzo Bernini *Dawid, Ekstaza św. Teresy*.

Malarstwo (dynamizm kompozycji, form, światłocien, bogactwo kolorystyczne, gra światła, tematy: portret, pejzaż, sceny religijne, mitologiczne, rodzajowe, martwa natura), twórczość Caravaggia, Rembrandta van Rijna, Petera Paula Rubensa, Diego Velazqueza, Jana Vermeera van Delft. Czaszka jako motyw barokowych martwych natur symbolizująca myśl o przemijaniu oraz marności życia i dóbr doczesnych. tzw. *vanitas*.

Zasięg i czas trwania, geneza nazwy, kontekst historyczny – oświecenie, Wielka Rewolucja Francuska, a wraz z nią idea społeczeństwa obywatelskiego, kontekst filozoficzny – racjonalizm. Antyk jako wzór dla artystów – ludzie wykształconych, którzy sprzedawali swoje dzieła tworzone na zamówienie zamożnych mieszczan, burżuazji i rządzących. Inspiracje sztuką antyczną: przemyślana kompozycja, dominacja statyki, harmonii, przewaga kształtu nad barwą, idealizm.

Architektura świecka i sakralna (kopie budowli antycznych z ich konstrukcją i formą, budowle sakralne, założenia pałacowe, ratusze, teatry, łuki triumfalne, nowoczesna urbanistyka miast). Budowle: kościół św. Genowefy (Panteon) w Paryżu autorstwa J.G. Soufflot, kościół św. Magdaleny w Paryżu, Łuk Triumfalny na placu Gwiazdy w Paryżu, Brama Brandenburska w Berlinie.

Rzeźba (wzory antyczne, temat: człowiek, rodzaje jego działalności, cnoty, obowiązki, klasyczne zasady kompozycji i idealizację kształtów). Dzieła: rzeźby Antonio Canovy, pomnik Mikołaja Kopernika, pomnik księcia Józefa Poniatowskiego na koniu Berthela Thorwaldsena.

Malarstwo (klasyczne zasady kompozycji, brak mocnych kontrastów, przewaga rysunku nad barwą, idealizacja, tematy: portrety, wydarzenia z okresu starożytności oraz sceny mitologiczne). Dzieła: Jacques Louis David, *Śmierć Marata, Przysięga Horacjuszy*.

Polska sztuka klasycystyczna – mecenat artystyczny króla Stanisława Augusta, pałac Na

Wodzie, należący do kompleksu Łazienek autorstwa D. Merliniego i J.Ch. Kamsetzera, zbór ewangelicki Świętej Trójcy w Warszawie autorstwa Sz.B. Zuga, Teatr Wielki w Warszawie autorstwa A. Corazzi, Belweder, polski dworek szlachecki, widoki Warszawy (weduty) Canaletta, M. Bacciarelli, *Stanisław August w stroju koronacyjnym*.

Kontekst historyczny i społeczny – ruchy narodowowyzwoleńcze, rewolucja przemysłowa XIX wieku.

Architektura XIX – inspiracje minionymi stylami, eklektyzm, czyli łączenie w jednej budowlu różnych elementów wybranych ze stylów historycznych: style neo-: neogotyck, neorenesans, neobarok, neoklasycyzm. Obiekty związane z rozwojem przemysłu – fabryki, koleje, mosty. Statua Wolności, Most Brookliński w Nowym Jorku, wieża Eiffla w Paryżu, zamek w Kórniku.

Romantyzm – malarstwo – inspiracje i motywy (średniowiecze, legendy, baśnie, dzika natura, niezwykłość, wolność jednostki, dokumentowanie na obrazach wydarzeń współczesnych artystom). Dzieła: Eugene Delacroix, *Wolność wiodąca lud na barykady*, Caspar David Friedrich, *Dwaj mężczyźni kontemplujący księżyc*, Francisco Goya, *Gdy rozum śpi, budzą się potwory*, William Turner, *Burza śnieżna*, Francisco Goya, *3 maja 1808. Rozstrzelanie powstańców madryckich*.

Polskie malarstwo historyczne – kontekst historyczny – zabory, malarstwo „ku pokrzepieniu serc” – funkcja dydaktyczna. Twórczość Jana Matejki, Artura Grottgera.

Realizm w malarstwie XIX wieku – malarskie sceny rodzajowe dokumentujące codzienność, ilustrowanie życia prostych ludzi poprzez wierne odtwarzanie rzeczywistości: Gustave Courbet, *Kamieniarze*, Francois Millet, *Kobiety zbierające kłosa*. W Polsce pod zaborami – obrazy ukazujące obyczaje ludu i piękno ojczystej przyrody: pejzaże, sceny rodzajowe, portrety, obrazy o tematyce społecznej. Twórczość Józefa Chełmońskiego, Józefa Szermentowskiego, Wojciecha Gersona.

Impresjonizm – czas powstania, kontekst cywilizacyjny: odkrycia w dziedzinie optyki, powstanie fotografii. Cechy charakterystyczne: światło przenikające barwy, subiektywny zapis chwili, malarstwo plenerowe, dywizjonizm, pointylizm, tematy: sceny rodzajowe, pejzaże, portrety. Twórczość Claude Moneta, Edgara Degasa, rzeźbiarska twórczość Augusta Rodina.

Postimpresjonizm – charakterystyka twórczości Vincenta van Gogha, Paula Cézanne'a, Paula Gauguina, Henri de Toulouse-Lautreca.

Przełom XIX i XX wieku jako okres burzliwych wydarzeń politycznych, nastrojów rewolucyjnych oraz przemian społecznych.

Symbolizm i secesja – czas trwania.

Secesja: dążenie do stylowej jedności sztuki w różnych jej dziedzinach. Inspiracje stylu secesyjnego: sztuka japońska, rośliny, ptaki, owady, motyw kobiety – uwodzicielki. Charakterystyczne cechy stylu secesyjnego : płynne, faliste linie, ornamenty roślinne lub abstrakcyjne, kolor kładziony jako płaska plama, bez światłocienia, pastelowa kolorystyka. Budowle secesyjne: kamienice mieszkalne, stacje metra, dworce kolejowe o dekoracyjnych fasadach zdobionych motywami roślinnymi i zwierzęcymi. Twórczość Antonio Gaudiego (architektura), Gustava Klimta, Aubreya Beardsley’a, Stanisława Wyspiańskiego.

Symbolizm jako kierunek w sztuce XIX i XX wieku odzwierciedlający idee, odczucia i myśli twórców za pomocą określonych symboli. Twórczość Jacka Malczewskiego, Gustave Moreau, Józefa Mehoffera.

Początek XX wieku – gwałtowny postęp cywilizacyjny, industrializacja, nowoczesność, ale jednocześnie wyobcowanie człowieka. I wojna światowa jako wydarzenie burzące dotychczasowy system wartości – konteksty historyczne i cywilizacyjne.

Sztuka nowoczesna (modernistyczna) jako kontynuacja twórczych dokonań artystów drugiej połowy XIX wieku, dla których ważne było osobiste, subiektywne odczucie i spojrzenie na rzeczywistość. Awangarda – tendencje i trendy w sztuce XX wieku odrzucające tradycje, dotychczasowe style, kreujące własny świat nienaśladujący rzeczywistości. Inspiracje sztuką innych kultur i sztuką ludową oraz przedstawianie własnych przeżyć i emocji.

Fowizm jako kierunek wyrażający intensywne emocje artystów (deformacja natury, rezygnacja z perspektywy i modelunku światłocieniowego, nasycone, niezgodne z rzeczywistością barwy). Twórczość: Henri Matisse’a, Maurice Vlamincka, Andre Deraina.

Ekspresjonizm: tematyka egzystencjalna, przedstawianie samotności, dramatu istnienia człowieka, poczucia zagubienia w otaczającym świecie. Pokazywanie świata zdeformowanego, brzydkiego. Twórczość Ernsta Ludwiga Kirchnera, Emila Nolde, Oskara Kokoschki, Egon Schielego.

Kubizm: odejście od naśladowania natury i deformacja. Pokazanie przedmiotu takim, jakim on jest, czyli przedstawienie jednocześnie ze wszystkich stron, bez stosowania perspektywy i światłocienia. Przedmioty i postacie na obrazach zdeformowane, o geometrycznych kształtach. Kolaże, czyli naklejanie na obrazy gazet, tapet, piasku i innych materiałów. Twórczość: Pablo Picasso, Georges Braque’a, Juana Grisa, Fernanda Legera.

Futuryzm: oddawanie na obrazach ruchu, dynamiki. Inspiracje to cywilizacja, nowoczesne, pełne życia miasto. Twórczość: Giacomo Balla, Umberto Boccioniego, Luigi Russolo.

Dadaizm: nurt, który zmienił sztukę XX wieku i jest wciąż aktualny w sztuce współczesnej. *Ready mades*, czyli przedmioty gotowe jako nowa koncepcja dzieła sztuki. Twórczość:

Marcela Duchampa, Man Raya, Kurta Schwittersa, Hugo Balla, Hans Arpa.

Surrealizm: ruch artystyczny łączący malarstwo z literaturą, psychoanalizą i filozofią. Surrealistyczne dzieło jako marzenia senne i skojarzenia płynące z podświadomości przedstawione w nierealnych zestawieniach i fantastycznych obrazach. Twórczość: Salvadora Dali, Rene Magritte'a, Maxa Ernsta.

Abstrakcjonizm: sztuka nieprzedstawiająca, bezprzedmiotowa, zainicjowana przez Wassilego Kandinskiego, który stworzył w 1910 pierwsze dzieło abstrakcyjne – różnorodne kształty, formy nieprzedstawiające żadnych realnych przedmiotów. Dwa podstawowe nurty sztuki abstrakcyjnej: abstrakcja geometryczna i abstrakcja niegeometryczna (ekspresyjna). Twórczość: Wassilego Kandinskiego, Pieta Mondriana, Kazimierza Malewicza, Paula Klee, Władysława Strzemińskiego (unizm), Katarzyny Kobro.

Architektura pierwszej połowy XX wieku – współistnienie wielu nurtów i tendencji. Założenia urbanistyczne rozwijających się miast – potrzeby człowieka i współczesnego mu świata, czyli idea niedrogiego budownictwa, dostępnego dla każdego. Funkcjonalność architektury modernistycznej, dominacja prostych form geometrycznych.

Styl Art Deco: architektura w Stanach Zjednoczonych w latach dwudziestych i trzydziestych (drapacze chmur w Nowym Jorku, amerykańskie budynki użyteczności publicznej: biurowce, domy towarowe, kina, restauracje, budynki stacji kolejowych).

BAUHAUS i DE STIJL: architektura i przedmioty codziennego użytku dostosowane do potrzeb człowieka. Proste geometryczne formy, dobra jakość, dostępność i funkcjonalność. Twórczość Waltera Gropiusa, Ludwiga Miesa van der Rohe, Le Corbusiera, Gerrita Rietvela.

Współczesna architektura – planowanie urbanistyczne. Proste, geometryczne formy budowli urozmaicone przez nieskończone możliwości nowoczesnych materiałów i tworzyw. Budowle niosące przekaz społeczny i ideologiczny, będące sprzeciwem wobec wojny, nierówności społecznych. Nurty ekologiczne, które nawiązują do ochrony środowiska, wykorzystywania i przetwarzania surowców naturalnych – idea zrównoważonego rozwoju i społecznej odpowiedzialności. Budynki Normana Fostera, Franka O.Ghery, Daniela Libeskinda, Oscara Niemeyera.

Miejsca, obiekty, zabytki architektury jako dziedzictwo kulturowe i atrakcja turystyczna regionu. Regionalne imprezy kulturalne dla społeczności lokalnej (kiermasze, pokazy i warsztaty).

Działalność artystyczna twórców regionalnych. Multimedia jako forma dokumentowania sztuki i kultury regionów.

UNESCO (Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury) i jej zadania: ochrona obiektów, które mają dla ludzkości szczególną wartość kulturową bądź

przyrodniczą.

Obiekty znajdujące się w Polsce wpisane na listę dziedzictwo kulturowego UNESCO.

Muzea, galerie, domy kultury jako miejsca spotkań ze sztuką.

Działalność edukacyjna instytucji kultury.

Muzea jako miejsca wystaw (ekspozycji) prac artystów, którzy tworzyli w poprzednich epokach. Galerie jako miejsca wystaw prezentujących dzieła artystów współczesnych.

Pojęcie kopii, reprodukcji.

Wernisaż – otwarcie wystawy odbywające się przed oficjalnym rozpoczęciem udostępniania jej dla publiczności.

Finisaż – uroczyste zamknięcie wystawy.

Muzea i lokalne ośrodki kultury jako instytucje upowszechniające sztukę poprzez wystawy, twórcze działania, projekty, warsztaty.

Pojęcie interaktywności wystaw.

Rola biblioteki współtworzącej życie kulturalne miejscowości i regionu. Różne formy działalności współczesnych bibliotek (wypożyczanie i czytanie w bibliotece książek oraz czasopism, korzystanie z internetu, oferta różnego rodzaju spotkań, warsztatów, kursów, szkoleń, konferencji, wykładów, dostarczania informacji na temat miejscowości i regionu).

Przedstawienie teatralne jako forma łącząca w sobie różne dziedziny sztuki i oddziałujące na wiele zmysłów człowieka. Literatura, muzyka, taniec, malarstwo, stroje, rekwizyty jako elementy spektaklu (obraz – scenografia, dźwięk – oprawa muzyczna, ruch – choreografia). Miejsca wystawiania spektakli teatralnych. Współtwórcy spektaklu teatralnego: reżyser, aktorzy, choreograf, kompozytor, scenograf.

Strony internetowe współczesnych instytucji kultury: muzeów, galerii, ośrodków kultury, bibliotek, teatrów jako miejsce informacji na temat działalności instytucji oraz miejsce wirtualnych kontaktów ze sztuką i kulturą (wirtualne spacer po obiekcie, oglądanie zbiorów muzeów, galerii, możliwość wysłuchania opisów dzieł, obejrzenia filmów, pobrania różnorodnych aplikacji, wykonania interaktywnych zadań).

Ekspresjonizm abstrakcyjny (USA, lata 40. XX wieku) wykorzystanie doświadczeń abstrakcji ekspresyjnej W. Kandinskiego, wyrażanie emocji, stanu duchowego, przeżyć zachodzących w trakcie malowania. Dwa nurty ekspresjonizmu abstrakcyjnego:

- *action painting*, czyli malarstwo akcji, (*dripping* – rozłożenie płótna na podłodze i mechaniczne rozlewanie, kapanie farbą) Twórcy: Jackson Pollock, Willem de Kooning.
- *color field painting* – malarstwo barwnych płaszczyzn; barwa jako przekaznik emocji.

Twórca: Mark Rothko.

Informel (z j. francuskiego *art informel* – sztuka bezkształtna) i jego odmiany: taszyzm (z j. francuskiego *la tache* – plama), malarstwo kaligraficzne. Twórcy: Jean Dubuffet, Wols, Hans Hartung, Mark Tobey, Antoni Tàpies.

Abstrakcja geometryczna – geometryczne podziały i płaszczyzny barwne. Op-art (ang. *optical art* – sztuka optyczna, wzrokowa, inaczej wizualizm). Abstrakcyjne formy geometryczne powodujące złudzenia optyczne. Twórcy: Victor Vasarely, Bridget Riley, Wojciech Fangor.

Twórcy instalacji i rzeźb abstrakcyjnych: Alexander Calder, Sol Le Witt, Barbara Hepworth.

Popular art, czyli sztuka popularna (lata 60. XX wieku) – wpływ konsumpcyjnego charakteru zachodniej cywilizacji. Konsumpcjonizm społeczeństwa jako inspiracja dla twórców, dążących do zobrazowania stylu życia wielkomiejskiej cywilizacji i jej kultury masowej. Przedstawienia realnych przedmiotów, inspiracja formą komiksu, używanie wielkich formatów, intensywnych barw oraz precyzyjny rysunek.

Twórcy pop-artu w Wielkiej Brytanii: Richard Hamilton, Eduardo Paolozzi, David Hockney. Twórcy pop-artu w USA: Roy Lichtenstein, Claes Oldenburg, Andy Warhol, Robert Segal

Hiperrealizm, superrealizm lub fotorealizm – kierunek w malarstwie XX wieku (około 1965 roku w USA). Przedstawianie rzeczywistości z jak największą precyzją, upodobnienie obrazu do fotografii. Tematy: wielkie miasta, wystawy sklepowe, samochody, portrety – zdjęcia paszportowe. Twórcy: David Parrish, Ralph Goings, Duane Hanson, Chuck Close.

Konceptualizm – sztuka pojęciowa, zdematerializowana (lata 60–70. XX wieku). Założenie sztuki konceptualnej – wskazanie na proces twórczy. Twórcy: Joseph Kosuth, Sol Le Witt, Roman Opałka.

Akcjonizm jako działania artystyczne, przeprowadzane w miejscach publicznych najczęściej prowokujące i szokujące widzów.

Happening – rodzaj spektaklu, w którym artysta happener lub grupa osób wykonują działania, mające mimo wstępnego scenariusza spontaniczny charakter. Miejsca publiczne, gdzie gromadzą się grupy ludzi, jako przestrzeń dla powstających w różnorodnych kontekstach happeningów. Twórcy: Allan Kaprow, John Cage, Wolf Vostell, Tadeusz Kantor.

Performence (ang. przedstawienie, wykonanie) – działania zbliżone do happeningu, gdzie ważne jest ciało artysty performerera, występującego przed publicznością, niekiedy angażowaną w performence na zasadzie interakcji. Twórcy: grupa Fluxus, Marina Abramović, Joseph Beuys. Polscy performerzy to Janusz Bałdyga, Jerzy Bereś, Zbigniew

Warpechowski
<u>Instalacja</u> jako wizualna organizacja przestrzeni, gdzie artysta wykorzystuje różne elementy, tworząc dzieło na pograniczu rzeźby i environment, często odnosząca się do różnorodnych kontekstów. Twórcy: Nam June Paik, Joseph Beuys, Yves Klein, Katarzyna Kozyra, Magdalena Abakanowicz. <u>Environment</u> – „otoczenie”. Kształtowanie zamkniętej przestrzeni w niezwykle, niekonwencjonalny, zaskakujący sposób często z użyciem światła i dźwięku. Twórcy: George Segal, Yayoi Kusama. <u>Asamblaż</u> jako rodzaj kolażu, którego elementy umieszczane na płaszczyźnie dzieła są trójwymiarowe, często o różnorodnych kontekstach. Twórcy: Robert Rauschenberg, Jean Dubuffet, Władysław Hasior. <u>Land art</u> – sztuka ziemi jako ingerencja w naturalny krajobraz i przekształcanie go. Działania land-art niejednokrotnie przybierają formę instalacji. Twórcy: Christo, Jeanne-Claude, Andy Goldsworthy.
<u>Nowa figuracja (neofiguracja)</u> (lata 60. XX wieku) jako kierunek inspirowany się egzystencjalizmem (prąd filozoficzny). Nawiązuje do sztuki przedstawiającej, do ekspresjonizmu, w którym głównym tematem był człowiek, najczęściej zdeformowany, po to, aby podkreślić dramat jego istnienia. Obrazy posługujące się deformacjami oddają pesymistyczną atmosferę. Twórcy: Francis Bacon, Alberto Giacometti, Jean Dubuffet, Willem de Kooning. <u>Street art</u> – sztuka ulicy (lata 80. XX wieku) jako przejawy działalności artystycznej na ulicach miast: murale czyli malarstwo na murach wykonywane różnymi technikami (szablony, spray), wklejki (vleпки), czyli naklejki z artystycznym przekazem pojawiające się m.in. w miejskich autobusach, na ścianach lub słupach, graffiti, „tagi” – podpisy wykonywane specyficznymi czcionkami. Street art – tematy: współczesne wydarzenia, problemy społeczne, konflikty zbrojne. Twórcy: Banksy, Jean-Michel Basquiat.
<u>Sztuka mediów</u> jako kierunek korzystający z aparatów fotograficznych, kamer, telewizorów, telefonów komórkowych, projektorów, skanerów, a zwłaszcza komputera i internetu. Sztuka mediów jako nośnik problemów nurtujących współczesny świat. <u>Fotografia</u> jako dziedzina sztuki. Fotografia artystyczna i użytkowa (reklamowa). Aparaty fotograficzne (analogowe i cyfrowe) jako narzędzie tworzenia sztuki. Fotografia cyfrowa i komputerowe programy graficzne jako narzędzia pozwalające na zmianę wyglądu zdjęć. <u>Film</u> jako dziedzina sztuki, którego charakterystycznym elementem jest utrwalanie ruchu. Film tradycyjny, film wykorzystujący technologię cyfrową. Smartfony jako powszechne

narzędzia do tworzenia amatorskich filmików.

Wideo-art jako nurt w sztuce oparty na wykorzystywaniu technologii cyfrowej do tworzenia instalacji wideo, filmów interaktywnych z udziałem widzów czy wideoperformance często poruszających tematykę współczesnej cywilizacji. Twórcy: Nam June Paik, Bill Viola, Józef Robakowski, Zbigniew Libera.

Działania multimedialne jako jednoczesne połączenie w całość kilku form przekazu: obrazu, animacji, dźwięku, tekstu. Komputer jest najczęściej i najwszechstronniej używanym w sztuce współczesnym narzędziem (do łączenia różnych form przekazu).

Grafika komputerowa jako forma sztuki wykorzystująca komputerowe programy graficzne.